

کشاورزیکار پایدار

دقت محیط زیست و توسعه

پیش شماره فروردین ۱۳۸۳

ضرورت اطلاع رسانی در زمینه توسعه پایدار کشاورزی

✓ آشنایی با مفاهیم و تعاریف
پایداری، توسعه، کشاورزی پایدار
✓ آشنایی با دفتر محیط زیست و توسعه
پایدار وزارت جهاد کشاورزی
✓ توسعه پایدار کشاورزی: اولویت اول
✓ ارزیابی پیامدهای زیست محیطی

✓ برگزاری اولین دوره آموزشی
اصول ارزیابی زیست محیطی (EIA) در بخش کشاورزی
✓ معرفی سایت های اینترنتی
✓ معرفی کتاب

ضرورت اطلاع رسانی در زمینه توسعه پایدار کشاورزی

خوانندگان گرامی به خوبی می‌دانند که عصر کنونی، دوران ارتباطات و اطلاع رسانی است و هر ملتی از اقبال اجتماعی، سازمانی، قومی و... که از این مهم غفلت ورزد، دچار نتایج ناخوشایندی همچون ناهماهنگی و عدم انطباق با موازین و استانداردهای جهانی و بین‌المللی، روز آمد گردونه حرکت تکاملی بشری خواهد شد. این موضوع از ابتدای دهه ۱۹۷۰ میلادی در جهان آغاز شده است و دوره تکامل خود را در قالب برگزاری یک سری نشستها و سه اجلاس جهانی (استکهلم ۱۹۷۲، ریو ۱۹۹۲ و ژوهانسبورگ ۲۰۰۲) با حضور سران کشورها طی نموده است. به نحوی که در هر یک از آنها، اهم مسائل اولویت‌دار بین‌المللی در زمینه حفاظت محیط زیست، توسعه پایدار و... مورد بحث و بررسی قرار گرفته و نتایج حاصله به تصویب سران کشورها رسیده است. این مصوبات، به نوعی الزامات و تعهداتی را نیز به دنبال دارند که عدول از هر یک موجب انفصال در حلقه ارتباطات جهانی خواهد شد. یقیناً این انفصال در منافع تجاری، اقتصادی، اجتماعی و حتی سیاسی کشورها تأثیر گذار خواهد بود. میباید توسعه پایدار در کشور ما با حدود بیست سال تأخیر از آغاز آن در جهان و پس از کنفرانس جهانی ریو ۱۹۹۲ مطرح شده است. بدیهی است هر گونه بی‌توجهی به ارتباطات مستمر با مجامع جهانی و داخلی و متعاقب آن عدم اطلاع رسانی به هنگام در نظام اجرایی، علمی و تخصصی، زمینه ساز یک شکاف تاریخی و عقب‌ماندگی در تمامی جنبه‌ها خواهد بود. بنابراین، انعکاس اخبار و اطلاع رسانی، همچنین ایجاد تعهدات لازم برای تبادل و ترویج افکار مدیران، محققان، متخصصان، کارشناسان و عموم مردم در حیطه وظایف اساسی مسئولان و متولیان امر می‌باشد. در کشور ما در چند دهه اخیر، به دلیل تأخیر در نگرش عمیق به موضوع توسعه پایدار و نیز مشکلات مبتلا به در بخش کشاورزی (بواسطه عدم ملاحظه جنبه‌های اجتماعی و اکولوژیکی توسعه و صرفاً تأکید بر بعد اقتصادی آن در برخی موارد)، شاهد وجود یک ناپایداری و عدم توازن در بهره‌برداری از منابع کشاورزی و طبیعی هستیم. این ناپایداری در آینده دور و حتی کوتاه مدت موجبات برهم خوردن تعادل در امنیت غذایی را در پی خواهد داشت. بدیهی است هر گونه خللی در امنیت غذایی جامعه، عواقب ناگواری در زمینه‌های بهداشت عمومی، سلامت فکری و روانی، شکوفایی عقلی و رشد و توسعه کشور را فراهم خواهد ساخت. لذا، بر اساس رسالت سازمانی دفتر و نیز تعهد وجدانی بر خود فرض دانسته برای تبادل اطلاعات و ایجاد ارتباطات مستمر و سودمند در زمینه توسعه پایدار بخش کشاورزی از تمامی روش‌های جاری و مرسوم اطلاع رسانی استفاده نمائیم. یکی از شیوه‌های متداول و رایج، انعکاس مطالب و اخبار تخصصی از طریق انتشار نشریه علمی تخصصی است. تلاش ما این است که عرصه مناسب برای ایجاد آگاهی و شناخت عمومی، ارتقاء سطح دانش و پیشرفت کارکنان، برنامه‌ریزان و کارشناسان و به چالش کشیدن افکار و عقاید متخصصان و محققان ذریعاً را فراهم نموده، به نحوی که در اندک مدت بتوان ذهنیت و نگرش اجتماعی و حتی افکار عمومی را در مسیر توجه به اهمیت بهره‌برداری پایدار منابع و توسعه پایدار بخش کشاورزی (به عنوان اصلی‌تری بخش در چرخه زندگی بشری) قرار داد. هدف و منظور ما ایجاد تحول و تغییر در نگرش نسبت به موضوع حفظ محیط زیست و توسعه پایدار کشاورزی است. بدین معنی که در فرآیند توسعه کشاورزی، به گونه‌ای عمل شود که محیط زیست حفظ شده، منافع اقتصادی مستمر بوده و این منافع تمامی اقشار اجتماعی را تحت پوشش قرار دهد. امید می‌رود کلیه همکاران در سطوح و حوزه‌های مختلف فعلی شامل مدیران ارشد اجرایی، محققان، متخصصان و کارشناسان بخش در این زمینه ما را یاری نموده و نشریه علمی تخصصی کشاورزی پایدار را محلی برای ارائه نقطه نظرات، بحث و بررسی اولویت‌های موضوعی و نقد و کنکاش پیرامون مطالب ارائه شده بنانند.

مدیر مسئول

آشنایی با مفاهیم و تعاریف

✓ **پایداری** مفهومی است که شامل یک ظرفیت انجام می‌باشد. به عبارتی یک دیدگاه اجتماعی از آینده بلند مدت است که تمامی اعضای جامعه را در برداشته و جنبه‌های زیست محیطی، اقتصادی و اجتماعی جامعه را به یکدیگر مرتبط می‌کند.

✓ **توسعه** یعنی استنتاج و استخراج توانمندیها و امکانات، بدین مفهوم که یک وضعیت پیشرفته‌تر و یا مؤثرتر حاصل گردد.

✓ **توسعه** یعنی اینکه وضعیت را از آن که بوده است، بهتر کرد و یا به عبارتی ارتقاء و بهبود بخشید. باید توجه داشت که توسعه به معنای رشد نیست، همه ما به عنوان کودک رشد می‌کنیم، لیکن بعد از مدتی به سن مشخصی رسیده و رشد متوقف می‌شود. با این وجود، به دلیل توقف رشد، توسعه به انعام نمی‌رسد (ما به مدرسه می‌رویم، یک سرگرمی یا کار جدیدی را فرامی‌گیریم، به مکانهای جدید می‌رویم و دوستان جدیدی را پیدا می‌کنیم).

✓ **کشاورزی پایدار** یک نظام تولید و توزیع محصولات کشاورزی است که:
- به یکپارچگی چرخه‌ها و کنترل‌های بیولوژیکی طبیعی تکیه پیدا می‌کند.
- از حاصلخیزی خاک و منشا منابع طبیعی حفاظت کرده، همچنین آنها را تجدید می‌نماید.

- مدیریت و بهره‌برداری از منابع در مزرعه را تکمیل می‌نماید.
- بهره‌برداری از منابع غیر تجدید شونده و نهاده‌های خریداری شده تولید را کاهش می‌دهد.

- درآمد زراعی متناسب و قابل اطمینان را تأمین می‌کند.
- فرصتها در کشاورزی خانوار و جوامع کشاورزی (زراعی) را

ارتقاء می‌بخشد.
- اثرات ناسازگار با بهداشت، ایمنی، حیات وحش،

کیفیت آب و محیط زیست را تقلیل می‌دهد.

آشنایی با دفتر محیط زیست و توسعه پایدار وزارت جهاد کشاورزی

☒ سازمان دامپزشکی کشور

☒ سازمان امور عشایر

☒ سازمان جنگل ها و مراتع و آبخیزداری

☒ سازمان تعاون روستایی

وظیفه این کمیته، هماهنگی زیربخش ها در مسیر توسعه پایدار کشاورزی، تدوین استراتژی ها - سیاستها و شاخص های توسعه پایدار کشاورزی و نظارت بر حسن اجرای آنها در کلیه زیربخش ها می باشد.

جلسات کمیته منبهر هر ماه یک بار تشکیل می گردد. ۸. اقدام بعدی دفتر، در خواست معرفی نماینده از روستای سازمان های جهاد کشاورزی استان ها برای هماهنگی مسائل مربوطه در لیستان ها بود. تاکنون دو نشست هماهنگی نمایندگان محیط زیست و توسعه پایدار کشاورزی استان ها در تهران (خرداد ۸۲) و همدان (شهریور ۸۲) برگزار شده است. تو اقدام اخیر، گامی برای ایجاد هماهنگی، همفکری و تبادل نظر فی مابین واحدهای اجرایی در زمینه محیط زیست و توسعه پایدار کشاورزی بوده است.

۹. با توجه به اهمیت مقوله فرهنگ سازی و تغییر نگرش از طریق اجرای دوره های آموزشی، طی جلساتی با مسئولان ذیربط در سازمان تحقیقات و آموزش کشاورزی و موافقت و مساعدت آنها کمیته تخصصی محیط زیست و توسعه پایدار کشاورزی، پروژه آموزش بودمانی با عضویت متخصصان مربوطه برای برنامه ریزی و تدوین عناوین و سرفصل های دوره های مورد نیاز برای پوشش نیازهای آموزشی دفتر و زیربخش ها ایجاد گردید. این کمیته هر دو هفته یکبار تشکیل جلسه داده و تا به حال ۲۱ عنوان دوره آموزشی را برای سالهای ۸۲ و ۸۳ تصویب کرده است (عناوین دوره های آموزشی در تقویم آموزشی وزارتخانه موجود است).

۱۰. در حال حاضر، با توجه به اهمیت انعکاس اخبار و عملکردها از طریق اینترنت، طرح نظام جامع اطلاع رسانی دفتر (وب سایت توسعه پایدار کشاورزی) تهیه و تدوین شده است و در آینده نزدیک داده ها و اطلاعات مربوطه قابل دسترسی همگان خواهد بود.

۱۱. یکی دیگر از فعالیت های دفتر، سعی در استفاده از مشاوره های علمی تخصصی اساتید داخلی و خارجی برای ارتقاء سطح علمی مدیران و کارشناسان بخش می باشد.

۱۲. اقدام دیگر دفتر، زمینه سازی انتشار نشریه علمی تخصصی کشاورزی پایدار برای ارتقاء سطح دانش و بینش و تئور افکار دست اندرکاران بخش می باشد. این نشریه سعی دارد انشأاً... اطلاعات تفصیلی و بیشتری در ارتباط با فعالیت های دفتر محیط زیست و توسعه پایدار وزارت جهاد کشاورزی را به اطلاع خوانندگان گرامی برساند. در انتها ذکر این نکته ضروری است که جناب آقای دکتر امینی رنجبر مشاور وزیر و مدیرکل دفتر محیط زیست و توسعه پایدار وزارت جهاد کشاورزی می باشد. در ضمن چارت پیشنهادی دفتر شامل عناوین ذیل می باشد:

- ۱- مدیرکل
- ۲- معاون مطالعات را هبردی
- ۳- معاون برنامه ریزی و پشتیبانی
- ۴- گروه پایش زیست محیطی آلاینده ها و نهاده ها
- ۵- گروه ارزیابی زیست محیطی
- ۶- گروه استانداردها و ضوابط زیست محیطی
- ۷- گروه منابع پایه
- ۸- گروه فناوری پاک
- ۹- واحد برنامه ریزی آموزشی
- ۱۰- واحد اطلاع رسانی و ارتباطات
- ۱۱- واحد برنامه و بودجه
- ۱۲- واحد اجرایی

ضرورت اعمال موازین و استانداردهای حفظ محیط زیست در بخش های مختلف موجب شد تا در سال ۱۳۷۷ براساس پیشنهاد سازمان حفاظت محیط زیست و تصویب هیات دولت، دفتر محیط زیست در دستگاه های مختلف اجرایی کشور و تحت نظارت بالاترین مقام دستگاه مربوطه تشکیل شوند. در این راستا، دفتر محیط زیست و توسعه پایدار وزارت کشاورزی سابق زیر نظر مستقیم وزیر وقت کشاورزی تاسیس گردید. پس از ادغام وزارتین جهاد سازندگی و کشاورزی و ایجاد وزارت جهاد کشاورزی با توجه به گسترش حوزه وظایف وزارت خانه جدید و لزوم پوشش تمامی زیربخشها، دفتر محیط زیست و توسعه پایدار وزارت جهاد کشاورزی مجدداً و براساس وظایف جدید تشکیل شد. البته، لازمه پیشبرد مطلوب امور، بازنگری در ساختار تشکیلاتی و پستهای سازمانی، تامین نیروی انسانی متخصص، تبیین شرح وظایف جدید و... بود. مضافاً اینکه، لزوم گسترش ساختار تشکیلاتی در معاونت های ستادی و سازمانی های جهاد کشاورزی استان ها به عنوان متولیان مرحله اجرایی پروژه ها و طرح های کشاورزی احساس می گردید. دفتر محیط زیست و توسعه پایدار وزارت جهاد کشاورزی یک دفتر ستادی، تخصصی و مستقل است که مستقیماً تحت نظارت وزیر جهاد کشاورزی انجام وظیفه می نماید. اهم وظایف آن، تدوین استراتژی ها، سیاست ها و شاخص های توسعه پایدار کشاورزی و نظارت بر حسن اجرای آنها در کلیه زیربخش ها، ارزیابی زیست محیطی پروژه ها و طرح های کشاورزی، تدوین موازین، مقررات و استانداردهای حفظ محیط زیست و توسعه پایدار کشاورزی، فرهنگ سازی و ایجاد تحول و تغییر در نگرش به موضوع محیط زیست و توسعه پایدار کشاورزی از طریق همکاری در برنامه ریزی درسی و آموزشی دوره ها، کارگاهها، سمینارها و ایجاد ارتباط با مراکز و مؤسسات علمی، دانشگاهی، تحقیقاتی و آموزشی داخلی و بین المللی مرتبط می باشد.

فعالیت های مقدمه این دفتر در ۲ سال اخیر در حوزه های ذیل بوده است:

۱. بازنگری و اصلاح ساختار تشکیلاتی، نیروی انسانی و تبیین شرح وظایف جدید دفتر
۲. تلاش برای ایجاد ساختار تشکیلاتی در معاونت های ستادی و سازمانی جهاد کشاورزی استانها، تبیین شرح وظایف مربوطه و تعیین تعداد نیروی لازم
۳. سعی در جذب نیروهای تخصصی مورد نیاز و حتی الامکان در سطح هیات علمی
۴. پیشنهاد اعتبارات سالانه مورد نیاز دفتر در زمینه های مطالعاتی، آموزشی و...
۵. ایجاد فضای مناسب فیزیکی برای انجام مطلوب وظایف پرسنل دفتر
۶. عضویت در کمیته ها و شوراهای ذیربط
۷. تشکیل کمیته هماهنگی توسعه پایدار کشاورزی متشکل از نمایندگان معاونت ها، سازمانها و شرکتهای مستقل به شرح ذیل:

- ☒ معاونت صنایع و توسعه روستایی
- ☒ معاونت آب و خاک
- ☒ معاونت زراعت
- ☒ معاونت باغبانی
- ☒ معاونت ترویج و نظام بهره برداری
- ☒ معاونت برنامه ریزی و اقتصادی (موسسه پژوهش های برنامه ریزی و اقتصاد کشاورزی)
- ☒ معاونت امور دام
- ☒ شرکت سهامی شیلات ایران
- ☒ سازمان تحقیقات و آموزش کشاورزی

گفتگو با دکتر غلامرضا امینی رنجبر مشاور وزیر و مدیرکل دفتر محیط زیست و توسعه پایدار وزارت جهاد کشاورزی

توسعه پایدار کشاورزی اولویت اول

مقدمه: آقای دکتر غلامرضا امینی رنجبر فارغ التحصیل رشته شیمی تجزیه (۱۳۶۹) از دانشگاه سالفورد انگلستان عضو هیئت علمی دانشگاه و وزارت جهاد کشاورزی می‌باشند. در ۲۵ سال گذشته تقریباً بطور مداوم در موسسات و مراکز آموزشی و تحقیقاتی وزارت جهاد سازندگی فعالیت و مسئولیت داشته‌اند. آقای دکتر امینی رنجبر به مدت ۸ سال رئیس موسسه تحقیقات و آموزش شیلات ایران بوده‌اند و به مدت سه سال هم به عنوان مشاور پژوهشی خاتم دکتر ابتکار معاون رئیس جمهوری و رئیس سازمان حفاظت محیط زیست خدمت کرده‌اند. در حال حاضر، مشاور وزیر جهاد کشاورزی و نماینده این وزارت در کمیته ملی توسعه پایدار می‌باشند. براساس سوابق و تجارب فوق، از سال ۱۳۸۱ به عنوان مشاور وزیر و مدیر کل دفتر محیط زیست و توسعه پایدار وزارت جهاد کشاورزی انجام وظیفه می‌نمایند. از این رو، با آغاز به این کار این دفتر و نیز شروع انتشار نشریه علمی تخصصی کشاورزی پایدار، بر آن شدیم تا در این پیش شماره گفتگویی با ایشان داشته باشیم.

مجله تخصصی
پایدار

فروردین ۸۳
پیش شماره

در کشاورزی پایدار اصولی بایستی حاکم باشند که عبارتند از:

۱. هماهنگی اکولوژیکی (سلامتی محیط زیست): به معنای حفظ کیفیت منابع طبیعی و نیروهای حیاتی در تمامی اجزاء اکوسیستم. از انسان گرفته تا دام، موجودات زنده خاک، کشت و زرع و ... یعنی شایعات حداقل بوده، انرژی به صورت بهینه و سالم بکار گرفته شده و آلودگی‌ها به صفر برسد.
۲. بویایی و پویایی اقتصادی (دوام اقتصادی): یعنی دست اندرکاران تولید در بخش کشاورزی (شمای زیر بخش‌ها) از امکانات لازم برای تولید درآمد کافی، راندمان مناسب در تولید، هزینه به کارگیری نیروی کار مناسب و نهاده‌های موردنیاز برخوردار باشند. بازار مناسب هم برای تولید وجود داشته باشد.
۳. عدالت اجتماعی (پذیرش و تطابق اجتماعی): بدین مفهوم که منابع و قدرت کار و تولید و فعالیت و بطور کلی نیازهای اساسی برای همه افراد دست اندرکار تولید در جامعه کشاورزی تامین شده و حقوق لازم در استفاده از اراضی، سرمایه کافی برای سرمایه‌گذاری، حمایت‌های علمی و فنی، فرصت‌های شغلی و بازار تضمین و تامین شود.
۴. مسائل انسانی: یعنی هر شکلی از حیات (گیاهی، جانوری و انسانی) محترم شمرده شود. در این ارتباط فراهم بودن شرایط امنیتی، صداقت، خودباوری، همکاری و وحدت فکری و فرهنگی نقش مهمی دارند.
۵. سازگاری (Adaptable): بدین مفهوم که جامع روستایی به عنوان کانون‌های تولید در عرصه کشاورزی توان

تعریف سازمان ملل متحد: توسعه پایدار آن گونه توسعه‌ای است که از نظر اقتصادی پربازده و مستمر، از نظر اجتماعی عادلانه و از نظر زیست محیطی و اکولوژیکی غیرمخرب و از نظر فن آوری و تکنولوژیکی متناسب و مطلوب باشد. در یک جمله می‌توان گفت: توسعه پایدار یعنی بهره‌برداری از منابع به گونه‌ای که منافع نسل آینده بطور کامل حفظ شود. به نظر شما چه عواملی در حال حاضر باعث توجه بیشتر به موضوع توسعه پایدار در مقایسه با گذشته شده است؟ در دهه‌های اخیر، هدف، عمدتاً برنامه‌های توسعه اقتصادی، فراهم آوردن امکانات بهره‌برداری بیشتر از منابع طبیعی و پایه برای تامین نیازهای کوتاه مدت جوامع بوده است. این گونه بهره‌برداری منجر به یک روند تخریبی منابع طبیعی، کاهش کمبود منابع پایه (آب و خاک) و تهدید گونه‌های گیاهی و جانوری (ذخایر ژنتیکی) شده است. اما پس از کنفرانس جهانی ریو در سال ۱۹۹۲ میلادی، با فراهم شدن امکانات فنی، تغییر و اصلاح سیاست‌ها و برنامه‌ریزی‌های توسعه کشورها، افزایش نیروی متخصص و نیز سطح دانش و آگاهی این نیروها (افزایش کمی و کیفی)، برای اولین بار توسعه پایدار کشاورزی مطرح شد که هدف آن جلوگیری از روند تخریبی منابع بوده است. دستاورد این کنفرانس، ارائه دستور کار ۲۱ بود. این دستور کار دارای ۴۰ فصل است که چند فصل آن مربوط به توسعه پایدار کشاورزی است. به نظر جنابعالی مشخصات بارز توسعه پایدار کشاورزی چیست؟

مدتی است که در کشور ما بحث توسعه پایدار در گردهمایی‌ها و نشست‌های علمی مورد نقد و بررسی و تأکید قرار گرفته است (احتمالاً بعد از کنفرانس ریو ۱۹۹۲) و حتی در برنامه‌های کلان‌اجرائی کشور نیز جای خود را باز کرده است، به نحوی که مدیران، متخصصان و محققان ذیربط بنابر میزان تجربه و دانش خود هر یک تعریف خاصی از توسعه پایدار داشته و بر همین مبنا نیز به فعالیت می‌پردازند. در صورت امکان، جنابعالی به عنوان نماینده وزارت جهاد کشاورزی در کمیته ملی توسعه پایدار تعریف مناسبی از توسعه پایدار ارائه فرمایید. عبارت توسعه پایدار برای اولین بار در دهه ۱۹۷۰ میلادی مطرح شد.

اصولاً، مقوله توسعه پایدار امری پیچیده است که متناسب با زمان، مکان، ابزار و محتوا تعریف می‌شود. لیکن، تعریفی که سازمان ملل متحد با کمک مجامع بین‌المللی ذیربط و براساس مطالعات علمی ارائه نموده است ملاک و معیار اساسی در تعریف توسعه پایدار می‌باشد. این تعریف جنبه‌های اقتصادی، اجتماعی، محیط زیستی و فن آوری را شامل می‌گردد. البته، در اجلاس جهانی ژوهانسبورگ در سال ۲۰۰۲ میلادی جنبه فرهنگی نیز از طرف آقای ژاک شیراک رئیس جمهور فرانسه مطرح گردید. از دیدگاه سازمان خوار و بار کشاورزی جهانی (F.A.O) توسعه پایدار عبارت است از مدیریت و حفاظت منابع طبیعی پایه و هدایت تحولات تکنولوژیکی و نهادی بطوریکه از تامین نیازهای انسانی برای نسل‌های کنونی و آینده بشریت به صورت مستمر و پایدار اطمینان حاصل شود. یا به عبارت دیگر و براساس

هماهنگی و تطبیق با شرایط مستمراً متغیر را برای فعالیت در عرصه‌های مختلف کشاورزی داشته باشند.

به نظر جناب عالی مهمترین ابزار نیل به توسعه پایدار کشاورزی کدام است؟

۱. سیاستگذاری و برنامه‌ریزی مبتنی بر اصول و مبانی علمی

۲. آموزش و ترویج صحیح و بهنگام (اطلاع‌رسانی و وجود سایت اطلاعات علمی وقتی مربوط به کشاورزی پایدار، پردازش و غنی‌سازی اطلاعات) و هماهنگی در تولید و توزیع اطلاعات به تناسب نیاز در مراحل مختلف برای دست‌اندرکاران بخش کشاورزی

۳. یکپارچه‌سازی اراضی (در بعد کاربری و کاربردی)

۴. مشارکت تمامی دست‌اندرکاران بخش بویژه مشارکت عمومی در مراحل مختلف

۵. تنوع و گوناگونی درآمد

۶. اصلاح مدیریت نهاده‌ها

۷. حفاظت از اراضی مبتنی بر اصول علمی و کارشناسی

۸. تقویت مراکز و موسسات تحقیقات کشاورزی به منظور

کاربردی کردن داده‌های پژوهشی

۹. مکانیزاسیون و تکنولوژی پاک در تمامی زیربخش‌ها

در راستای تولید محصولات پاک کشاورزی

۱۰. اصلاح الگوی تولید و مصرف در بخش کشاورزی

آقای دکتر، با توجه به مقدمات جامعی که جناب عالی در زمینه مفاهیم، تعاریف و ویژگی‌های توسعه پایدار به خصوص در بخش کشاورزی ارائه فرمودید، دیدگاه شما در باره وضعیت پایداری در بخش کشاورزی کشور و شیوه‌های نیل به این پایداری چیست؟

واقعیت این است که امروزه در برنامه‌ریزی پروژه‌ها و طرح‌ها در اکثر بخش‌ها از جمله بخش کشاورزی، غالباً دیدگاه اقتصادی مد نظر قرار دارد. در حالی که از نقطه نظر توسعه پایدار بایستی تمام جنبه‌های اقتصادی، اجتماعی، محیط زیستی و فناوری مورد ملاحظه قرار گیرند. بخش کشاورزی کشور، در حال حاضر با چالش‌هایی در ارتباط با مصرف پهنه سموم و کودهای شیمیایی، حفظ منابع پایه (آب و خاک)، بهره‌برداری مناسب از منابع طبیعی، ضایعات محصولات کشاورزی، پساب‌ها و آلاینده‌ها، تنوع گیاهی و دامی، کشت گلخانه‌ای، استفاده از داروهای هورمونی و آنتی‌بیوتیک‌ها و... مواجه می‌باشد. به نظر بنده، در تمامی موارد فوق و سایر موارد مشابه به شدت نیازمند تدوین استراتژی‌هایی می‌باشیم. فقدان این استراتژی‌ها، مطلقاً در آینده عواقب ناگواری را در پی خواهد داشت. البته این نکته را یادآوری کنم که خوشبختانه هم‌اکنون، با تشکیل جلسات شورای عالی سیاستگذاری توسعه کاربرد مواد بیولوژیک و استفاده پهنه از کود و سم در کشاورزی به ریاست وزیر محترم جهاد کشاورزی تصمیمات اصولی و مناسبی اتخاذ می‌شود.

هماکنونی که اطلاع دارید، دو شرط اصلی در نیل به توسعه پایدار عبارتند از:

۱. ایجاد سیاست‌های مؤثر و مناسب در راستای برنامه‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور

۲. تلاش فردی و سازمانی برای نیل به اهداف تولید اساساً، زمانی تفکر پایدار ایجاد می‌شود که تفکر

اگولوژیکی در بین همگان کاملاً وجود داشته باشد. این تفکر و رفتار مبتنی بر آن بایستی در تمام بخش‌های جامعه از جمله‌های فرهنگی، اجتماعی و حتی سیاسی به عینیت برسد. لذا توسعه پایدار کشاورزی در کشور، نیازمند گسترش فرهنگ آن در میان تمامی افراد مرتبط با بخش کشاورزی و آموزش متناسب با نیاز مخاطبان (فرهنگ‌سازی) می‌باشد. به هر حال، برای نیل به توسعه پایدار کشاورزی، گام‌آغازین تدوین شاخص‌های پایداری در زیربخش‌های مختلف است (این شاخص‌ها بایستی با شاخص‌های درون سازمانی و نیز سایر دستگاهها در تناقض باشد). شاخص‌های مزبور به عنوان مرجع و معیار سنجش بهره‌وری و پایداری تلقی می‌گردند. از دلایل عمده تاسیس دفتر محیط زیست و توسعه پایدار در وزارت جهاد کشاورزی، همین تدوین شاخص‌های توسعه پایدار کشاورزی است.

آقای دکتر، لطفاً بطور مختصر نحوه تاسیس دفتر محیط زیست و توسعه پایدار در وزارتخانه را بیان فرمایید.

ایده اولیه تاسیس این دفتر در سال ۱۳۷۷ بوجود آمد. بدین ترتیب که رئیس محترم سازمان حفاظت محیط زیست کشور طی پیشنهادی به هیأت دولت خواستار ایجاد دفتر محیط زیست در کلیه دستگاه‌های اجرایی و تحت نظارت بالاترین مقام مربوطه شدند. قیل از ادغام وزارتخانه‌های جهاد کشاورزی و کشاورزی این دفتر در وزارت کشاورزی سابق تاسیس گردید. لیکن، با توجه به بحث ادغام دو وزارتخانه فعالیت‌های آن بیشتر در غالب شرکت در جلسات و مباحث اولیه بود. پس از ادغام در سال ۱۳۸۱ جناب آقای مهندس جتتی وزیر محترم جهاد کشاورزی دستور تاسیس آن در وزارتخانه جدید را صادر فرمودند. با توجه به واگذاری مسئولیت دفتر محیط زیست و توسعه پایدار پس از ادغام به جناب عالی، لطفاً شرح مختصری از اهداف و روند فعالیت‌ها را ارائه بفرمایید.

با تاسیس این دفتر در وزارت جهاد کشاورزی، نیاز به تشکیلات وسیع‌تر، نیروی انسانی متخصص، امکانات و فضای مناسب کاری و... احساس می‌شد. از طرف دیگر، وجود یک ارتباط منطقی، مستمر و توأم با یک درک مشترک در نیل به اهداف عالی در زمینه توسعه پایدار کشاورزی با تمامی زیربخش‌ها ضروری به نظر می‌رسید. به نظر بنده به عنوان مسئول این دفتر، هدف اولیه ما باید تعریف و تدوین شاخص‌های پایداری با کمک نیروهای متخصص باشد. سپس، بایستی به عضویت کمیته‌ها و شوراهایی که صلاحیت آنها توسط وزیر محترم جهاد کشاورزی تعیین می‌گردند، در این راستا و بنا بر صلاحیت ایشان، در حال حاضر این دفتر به عضویت کمیته ملی توسعه پایدار کشور، شورای عالی سیاستگذاری توسعه کاربرد مواد بیولوژیک و استفاده پهنه از کود و سم در کشاورزی و کمیته ملی ارزیابی زیست محیطی طرح‌ها و پروژه‌ها (با مسئولیت سازمان حفاظت محیط زیست) و... درآمده است. در برنامه چهارم توسعه نیز بر این نکته تأکید شده است که دفتر به عضویت تمامی شوراها، کمیته‌ها، مجامع علمی و سازمانی داخلی و خارجی ذیربط در آید.

از دیگر اهداف این دفتر، توسعه پایدار کشاورزی با تأکید بر حفظ محیط زیست، ارتباط با مراکز و موسسات تحقیقاتی و دانشگاهی داخلی و بین‌المللی ذیربط، حضور و مشارکت فعال در برگزاری سمینارها، همایش‌ها، کارگاهها و دوره‌های آموزشی در سطوح ملی و منطقه‌ای، بین‌المللی و بهره‌برداری از تجارب

سایر کشورها می‌باشد. همچنین، عضویت در شورای سیاستگذاری تحقیقات وزارت جهاد کشاورزی، مدیریت برنامه‌ریزی و تشکیل دولت سبز، شورای هماهنگی Codex در وزارت جهاد کشاورزی، شورای حفظ نباتات، شورای آبیاری تحت فشار و گسترش ارتباطات با سازمان حفاظت محیط زیست به عنوان یک سازمان نظارتی از اهداف آنی ما می‌باشد. موارد عمده اهداف و عملکردهای دیگر دفتر عبارتند از:

۱- تلاش برای ایجاد ساختار تشکیلاتی در معاونت‌های ستادی و سازمان‌های جهاد کشاورزی استان‌ها به عنوان مرحله اجرایی پروژه‌ها و طرح‌های کشاورزی که در این زمینه با دفتر تشکیلات و بهبود روشها توافقی به عمل آمده است (در این جا لازم است از جناب آقای دارابی مدیر کل محترم سابق دفتر مزبور و همکارانشان تشکر نمایم).

۲- گسترش فعالیت‌های آموزشی در راستای فرهنگ‌سازی و ایجاد تحول در نگرش مدیران و کارشناسان بخش از طریق برنامه‌ریزی درسی و تدوین و اجرای دوره‌های آموزشی، در این زمینه با کمک مسئولان و همکاران معاونت آموزش و تجهیز نیروی انسانی سازمان تحقیقات و آموزش کشاورزی کمیته تخصصی محیط زیست و توسعه پایدار کشاورزی، پروژه آموزش بودمانی تشکیل شده و جلساتی نیز برگزار گردیده است. برآش تلاش یک‌ساله این کمیته ۲۱ عنوان دوره آموزشی برای سال‌های ۸۲ و ۸۳ تدوین شده و اولین دوره نیز با عنوان اصول ارزیابی زیست محیطی (EIA) در بخش کشاورزی از ۲۵ لغایت ۳۰ بهمن ماه سال جاری برگزار شده است.

۳- کمیته هماهنگی توسعه پایدار کشاورزی متشکل از نمایندگان ۱۳ معاونت ستادی، سازمان و شرکت مستقل هر ماهه جلساتی داشته و به بحث و بررسی مسائل زیر بخش‌ها و تدوین سیاست‌ها و استراتژی‌ها می‌پردازند.

۴- انشاما در آینده نزدیک سعی داریم عرصه را برای ایجاد شناخت و آگاهی، ارتقاء سطح دانش و به چالش کشیدن افکار از طریق انتشار نشریه علمی تخصصی دفتر مهیا سازیم.

۵- در ارتباط با برخی طرح‌های محوری در وزارتخانه نظیر طرح محوری گندم و... کمیته‌هایی تشکیل شده است تا این قبیل طرح‌ها را ابتدا با ملاحظه مسائل محیط زیست و توسعه پایدار فعالیت کنند.

به نظر بنده ابتدایی‌ترین مقوله در مسیر نیل به توسعه پایدار کشاورزی، همکاری و هماهنگی کلیه زیربخش‌ها، مراکز و موسسات تحقیقاتی و آموزشی و سازمان‌های جهاد کشاورزی استان‌ها در این زمینه می‌باشد. اینکه یک واحد سازمانی بتواند به تنهایی و بدون مشارکت، همفکری، همکاری و تعامل سایر واحدها و زیربخش‌ها در مسیر پایداری بخش کشاورزی حرکت کند، امری محال و غیر ممکن است. در انتها ضمن تشکر از همکاران نشریه علمی تخصصی کشاورزی پایدار، امیدواریم بتوانیم گامی در نیل به اهداف عالی و نهایتاً پایداری بهره‌برداری از منابع خدادادی در زمینه کشاورزی و منابع طبیعی برداریم. موفق و مؤید باشید.

از طرف همکاران نشریه به توفیق جناب عالی و کلیه دست‌اندرکاران بخش کشاورزی را از خداوند متعال خواستاریم.

◆◆◆

مجموعه نشریات
پایگاه
۵
فروردین ۸۳
پیش شماره

توسعه پایدار: ارج نهادن به حقوق نسل‌های آینده

ارزیابی پیامدهای زیست محیطی

مقدمه: در متون مختلفه تعاریف متفاوتی از ارزیابی پیامدهای زیست محیطی (EIA) ارائه گردیده است که در اینجا به یک تعریف کامل بسنده می‌شود. ارزیابی شامل پژوهش، مطالعه شناسایی، پیش‌بینی و تعیین اثرات پروژه‌های توسعه در محیطهای بیولوژیک، بهداشت، سلامت، رفاه اجتماعی و البته بهداشت و سلامت اکوسیستمها بوده و به شرح و ارتباط اطلاعات درباره این اثرات می‌پردازد. به طور کلی، با توجه به اثرات و فعالیت‌های پیشنهادی، ارزیابی می‌تواند شامل مطالعات آب و هوا، گیاهان و جانوران، تخریب خاک، بهداشت و سلامت جامعه، مهاجرت و بیکاری و به عبارتی دیگر کلیه اثرات فیزیکی، بیولوژیکی، اقتصادی، اجتماعی و غیره باشد که به فراخور نیاز و نوع فعالیت مطالعات متفاوت خواهد بود. ارزیابی را می‌توان ابزاری جهت تصمیم‌گیری بشمار آورد، زیرا هدف نهایی انجام ارزیابی نیز، یاری رساندن به تصمیم‌گیرندگان جهت تصمیم‌گیری مطلوب است که با ارائه تصویری آشکار از گزینه‌های بررسی شده، تغییرات زیست محیطی پیش‌بینی شده و تعادل بین مزایا و معایب هر یک از گزینه‌ها قابل حصول می‌باشد. از این رو گزارش تهیه شده نیز می‌بایست حاوی توصیه‌ها و پیشنهادات مستدلی باشد که رهنمودهای اساسی را به تصمیم‌گیران ارائه نماید. بدیهی است هدف ارزیابی، تعیین بهترین و بهینه‌ترین گزینه باشد از منافع منطقی است.

تاریخچه ارزیابی

تاریخچه ارزیابی و اهمیت قانونی آن به اواخر دهه ۱۹۶۰ میلادی بازمی‌گردد. در این سالها دولت آمریکا «ارزیابی» را به عنوان مجوز اجرای پروژه‌های عمرانی پذیرفت و بر اساس قانون سیاست زیست محیطی ملی (NEPA) این کشور که در سال ۱۹۶۹ (قابل اجرا از اول ژانویه ۱۹۷۰) وضع گردید، سازمانها و موسسات مؤتلف گردیدند که قبل از اجرای هر پروژه، اثرات زیست محیطی آن را مورد بررسی قرار دهند. بر این اساس، چنانچه پروژه‌ای دارای احتمال پدید آوردن اثرات سوء بر محیط زیست است، تاگزیر به تهیه گزارش اثرات زیست محیطی می‌باشد. پس از تصویب این قانون کشورهای مختلف نظیر آلمان (۱۹۷۱)، سوئد (۱۹۷۲)، کانادا و انگلستان (۱۹۷۳)، استرالیا (۱۹۷۴) و فرانسه (۱۹۷۶) به اقتضای قوانین و ارزشهای اجتماعی خویش قوانین مشابهی را مورد تصویب قرار دادند. در ایران نیز تا قبل از سال ۱۳۷۳ به دلیل نبود قوانین و مقررات خاصی در خصوص ارزیابی اثرات زیست محیطی عملاً بجز برخی از موارد موضوعی، مسئولین پروژه‌های توسعه، خود را مؤتلف به تهیه گزارش ارزیابی نمی‌دیدند. تا این که در روز سه شنبه ۱۳۷۳/۱/۲۳ شورایی حفاظت محیط زیست تهیه گزارش ارزیابی اثرات زیست محیطی را علاوه بر گزارشات امکان‌سنجی و مکان‌یابی برای پروژه‌های ۷ گانه آن زمان تصویب نمود که متعاقب آن این نامه (لگوی) ارزیابی اثرات زیست محیطی در ده ماده و هشت تبصره در جلسه مورخ ۱۳۷۶/۱۰/۲ شورایی حفاظت محیط زیست به تصویب رسید که مجریان طرحها و پروژه‌های مندرج در ماده ۲ این آیین‌نامه را مؤتلف به تهیه گزارش ارزیابی اثرات زیست محیطی می‌نمایند. لیست این پروژه‌ها که در ابتدا ۷ و سپس

به ۱۸ افزایش یافت به قرار زیر است:

۱. کارخانجات پتروشیمی در هر مقیاس
۲. ریلآینسگاهها در هر مقیاس
۳. نیروگاهها با ظرفیت تولیدی بیش از یکصد مگاوات
۴. صنایع فولاد در دو بخش زیر:
 - الف. واحدهای تهیه کننده خوراک ذوب و ذوب با ظرفیت تولیدی بیش از سیصد هزار تن در سال
 - ب. واحدهای نورد و شکل دهی با ظرفیت تولیدی بیش از صد هزار تن در سال
۵. سد‌ها و سازه‌های دیگر آبی در سه بخش زیر:
 - الف- سد‌ها با ارتفاع بیش از ۱۵ متر و یا دارای ساختارهای جنبی بیش از چهل هکتار و یا مساحت دریاچه بیش از چهارصد هکتار
 - ب- سد‌های باسفه (تکپدانت مواد آلوده) در هر اندازه شامل ارزیابی زیست محیطی می‌باشد.
۶. دریاچه‌های آسان ساخت در مساحت بیش از چهارصد هکتار
- تبصره ۲: اندازه دریاچه‌های پرورش آبزیان در مقیاس کوچکتر از چهارصد هکتار با هماهنگی وزارت جهاد کشاورزی و سازمان حفاظت محیط زیست تعیین می‌شود.
۷. طرح‌ها و پروژه‌های آبیاری و زهکشی در وسعت بیش از پنج هزار هکتار
۸. شهرک‌های صنعتی (با هر عنوان) در وسعت بیش از یکصد هکتار
۹. فرودگاهها با طول باندهای بیش از دو هزار متر
۱۰. واحدهای کشت و صنعت در وسعت بیش از پنج هزار هکتار
۱۱. کشتارگاههای بزرگ صنعتی
۱۲. مراکز دفن زباله برای شهرهای با جمعیت بیش از دویست هزار نفر و شهرهای جدید
۱۳. مراکز بازیافت صنعتی زباله (کارخانه کمپوست)
۱۴. طرحهای خطوط نفت و گاز
۱۵. طرحهای سکوی نفتی
۱۶. طرحهای ذخیره‌گاههای نفتی
۱۷. طرحهای بزرگ جنگلداری
۱۸. طرحها و پروژه‌های بزرگ راه کشور
۱۹. طرحها و پروژه‌های بزرگ راه آهن کشور
۲۰. طرحهای گردشگری

اخبار و رویدادها

برگزاری دوره آموزشی اصول ارزیابی زیست محیطی (EIA) در بخش کشاورزی
اولین دوره آموزشی در ارتباط با محیط زیست و توسعه پایدار کشاورزی با عنوان گمبول ارزیابی زیست محیطی (EIA) در بخش کشاورزی از تاریخ ۲۵ لغایت ۳۰ بهمن ماه ۱۳۸۲ در مرکز آموزش عالی کشاورزی امام خمینی (ره) برگزار شد. استاد دوره آقای دکتر ناود رهبر مدیرکل دفتر ارزیابی زیست محیطی سازمان حفاظت محیط زیست و شرکت کنندگان در آن نمایندگان محیط زیست و توسعه پایدار کشاورزی معاونت‌های ستادی و سازمان‌های جهاد کشاورزی استان‌ها بوده‌اند.

همایش ملی توسعه کاربرد مواد بیولوژیک و استفاده بهینه از کود و سم در کشاورزی
سومین همایش ملی توسعه کاربرد مواد بیولوژیک و استفاده بهینه از کود و سم در کشاورزی با همکاری مؤسسات و سازمان‌های ذیربط در وزارت جهاد کشاورزی از تاریخ ۲ لغایت ۴ اسفندماه ۱۳۸۲ در کرج (موسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر) برگزار شد. این همایش در راستای ایجاد نظام مناسب در روند استفاده از سموم و کودهای شیمیایی در بخش کشاورزی و ارایه راهکاری مناسب در این زمینه با مساعدت متخصصان و اساتید دانشگاهی برگزار گردیده است.

نشست هماهنگی نمایندگان معاونت‌های ستادی و سازمان‌های جهاد کشاورزی استان‌ها
سومین نشست هماهنگی نمایندگان محیط زیست و توسعه پایدار کشاورزی معاونت‌های ستادی و سازمان‌های جهاد کشاورزی استان‌ها اوایل سال ۱۳۸۲ برگزار خواهد شد. این نشست با هدف ایجاد همفکری، هماهنگی، تعامل، همکاری و هماهنگی فیمابین دفتر محیط زیست و توسعه پایدار و نمایندگان معاونت‌های ستادی و سازمان‌های جهاد کشاورزی استان‌ها و پیرو دو نشست قبلی برگزار می‌شود. لازم به یادآوری است نشست اول در تاریخ ۱۳۸۲/۷/۱۷ در تهران (سالن شهید نعمی جم) و نشست دوم از تاریخ ۴ لغایت ۵ شهریور ۱۳۸۲ در همدان (مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی) برگزار شده است. اهم مسائل مورد بحث در این دو نشست عبارت بودند از: ساختار تشکیلاتی و شرح وظایف دفتر در ستاد معاونت‌ها و استنباط فرهنگ‌سازی از طریق برگزاری دوره‌های آموزشی و انتشار نشریه علمی تخصصی دفتر، اولویت‌های موضوعی محیط زیست و توسعه پایدار کشاورزی در سطوح استانی و ملی، اجرای طرح‌های مطالعاتی و...

همایش ملی ساماندهی جامعه عشایر ایران
سازمان امور عشایر با همکاری برخی مراکز علمی، اجرایی و تحقیقاتی اقدام به برگزاری همایش ملی ساماندهی جامعه عشایری ایران نموده است. زمان برگزاری همایش مزبور اردیبهشت ۱۳۸۲ می‌باشد. محورهای همایش عبارتند از:
۱. عشایر، تغییر و تحولات اجتماعی و فرهنگی
۲. عشایر، اقتصاد منابع طبیعی و محیط زیست
۳. عشایر، برنامه‌ریزی و توسعه
۴. عشایر، آموزش، ترویج و مشارکت‌های مردمی
خوانندگان گرامی برای کسب اطلاعات بیشتر می‌توانند به سایت اینترنتی <http://www.ashayer.org> مراجعه فرمایند.

اولین سمینار ملی توسعه صنایع کود شیمیایی و سموم کشاورزی
انجمن مهندسی شیمی ایران با همکاری برخی دستگاه‌های اجرایی، تحقیقاتی و دانشگاهی در صدد برگزاری اولین سمینار ملی توسعه صنایع کود شیمیایی و سموم کشاورزی است. زمان برگزاری این سمینار خرداد ماه ۱۳۸۲ و محل دانشگاه علم و صنعت ایران می‌باشد. هدف سمینار این است که ضمن مرور بر تکنولوژی‌های جدید فرآوری و بسته‌بندی کودشیمیایی و سموم کشاورزی در جهان، امکان توسعه این صنایع در کشور از جنبه‌های فنی و اقتصادی را مورد بحث و بررسی قرار دهد.

لازم به یادآوری است با توجه به مسائل ناشی از مصرف بی‌رویه سموم و کودهای شیمیایی در بخش کشاورزی، همچنین اتخاذ سیاست‌های تعدیل‌کننده در این زمینه در وزارت جهاد کشاورزی، دفتر محیط زیست و توسعه پایدار بر این نکته تأکید می‌ورزد که هر گونه تصمیم‌گیری در ارتباط با صنایع کود شیمیایی و سموم کشاورزی می‌بایستی با رعایت و ملاحظه تمامی جوانب همراه باشد.

روشهای ارزیابی

بطور کلی، اصل روشهای ارزیابی مبتنی بر ارزش‌دهی و پایه عبارت دیگر رقم‌دهی به فاکتورهای کیفی محیط اجتماعی و زیستی است. رتوس این روشها عبارتند از:

۱. روش کارشناسی (تخصصی ویژه)
۲. صورت ریزها
۳. ماتریس‌ها
۴. شبکه‌ها

۵. رویهم‌گذاری لایه‌های اطلاعاتی

البته این روشها با تحول و انقلاب کامپیوتر پیشرفت بسزایی نموده و روشهای در حال حاضر پیچیده‌تر و دقیق‌تر از روشهای گذشته می‌باشد. برخی از آنها شامل: مدل‌های شبیه‌سازی، سیستم دی‌گرام یا نمودارهای سیستم، روشهای تجزیه و تحلیل هزینه، منفعت، شاخصهای زیست محیطی، الکترو مدل‌های کارگاهی، ارزیابی زیست محیطی و مدل‌های تطبیقی و مدیریت است که این روشها هر روز تغییر و توسعه می‌یابند.

در اینجا لازم به ذکر است که اصولاً ارزیابی را می‌بایست قبل از اجرای پروژه‌های مزبور یا عنوان پیش‌بینی اثرات انجام داد تا هم از لحاظ اقتصادی توجیه‌پذیر باشد و البته موجب آلودگی و تخریب غیر قابل جبران محیط نیز نگردد. بهر حال، در خصوص پروژه‌های در حال انجام یا پایان پذیرفته‌شده تنها جهت تعدیل و کاهش اثرات سوء که با هزینه‌های بیشتر و نتیجه کمتر است می‌تواند صورت پذیرد. نکته بعد اینکه، ارزیابی می‌بایست روشهای مراقبت، پایش و کاهش اثرات سوء را برای پروژه‌ها ارائه کند. پس از انجام ارزیابی و ارائه گزینه‌ها و تعیین بهترین گزینه در پی مکان‌یابی هر پروژه و ارائه راهکاری کاهش اثرات سوء بوسیله روشهای متداول ارزیابی، فوایدی حاصل می‌گردد که مهمترین آنها شامل موارد ذیل می‌باشد:

- ۱- رفع نارضایتی جامعه
- ۲- از بین بردن ناسازگاری بین افراد جامعه و ارگانهای دولتی
- ۳- افزایش کیفیت محیط زیست
- ۴- آمیناز بخشیدن به دولت‌ها در سطوح بین‌المللی
- ۵- ایجاد برنامه‌ریزی مناسب جهت مدیریت محیط زیست
- ۶- افزایش آگاهی و دانش زیست محیطی در سطوح مختلف جامعه، مسئولین و تصمیم‌گیرندگان
- ۷- افزایش قدرت اجرایی قوانین و مقررات
- ۸- حرکت به سوی توسعه پایدار

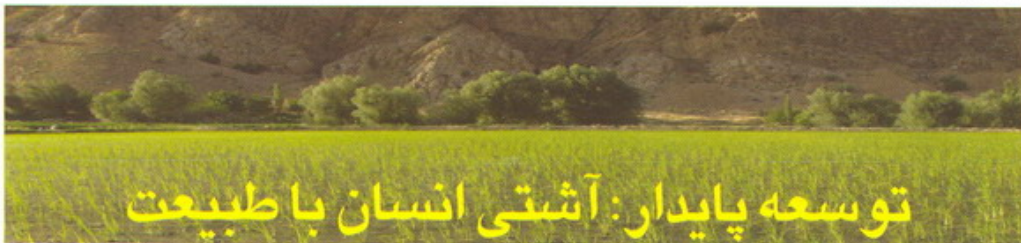
در نهایت ارزیابی اثرات زیست محیطی یک اصل برای رشد کشور در جهت توسعه پایدار می‌باشد که در صورت اجرای دقیق آن می‌تواند از پروژه‌ها و طرح‌های عمرانی غیر ضروری و مخرب اجتناب نمود.

منابع و مراجع

۱. شریعت، محمود و منوری، مسعود؛ ۱۳۷۵؛ مقدمه‌ای بر ارزیابی محیط زیست؛ انتشارات سازمان حفاظت محیط زیست
۲. دفتر حقوقی و امور مجلس سازمان حفاظت محیط زیست مجموعه قوانین و مقررات حفاظت محیط زیست ایران؛ ۱۳۷۹
۳. سازمان حفاظت محیط زیست، فهرست آخرین اصلاحات پروژه‌های مشمول ارزیابی اعلام شده از سازمان حفاظت محیط زیست؛ خرداد ۱۳۸۲

فروردین ۸۳
پیش شماره:

توسعه پایدار: آشتی انسان با طبیعت

معرفی کتاب

معرفی سایت های اینترنتی

<http://www.fao.org/sd/index-en.htm>

این سایت اینترنتی مربوط به بخش توسعه پایدار سازمان خوار و بار و کشاورزی جهانی (F.A.O) می باشد. در سایت بخش توسعه پایدار F.A.O می توانید اطلاعات مربوط به محیط زیست (کنوانسیون ها و توافقات انرژی و فناوری زیست محیطی، اطلاعات جغرافیایی و نظارت، خط مشی و مدیریت جامع)، نهادها (سازمان های روستایی، اصلاحات ارضی و مالکیت زمین، نهادهای عمومی)، دانش و تجارب (ارتباطات برای توسعه، آموزش، ترویج، تحقیقات و فناوری)، همچنین مردم (جنسیت و توسعه مشارکت جمعیت معاش پایدار) را کسب نمایید.

حفاظت از منابع طبیعی: حمایت از نسل های آینده

همکاران این شماره:

مهندس داریوش تمدنی

مهندس فرشته شریعت

مهندس غلامرضا میرکی

آدرس: بلوار کشاورز

ساختمان مرکزی وزارت جهاد کشاورزی

طبقه هفتم

تلفن: ۶۱۲۲۲۲۲۲ - فاکس: ۶۱۲۲۲۲۲۲

پست الکترونیکی: susagri@agri_jahad.org/

نشریه علمی تخصصی

کشاورزی پایدار

صاحب امتیاز:

دفتر محیط زیست و توسعه پایدار وزارت جهاد کشاورزی

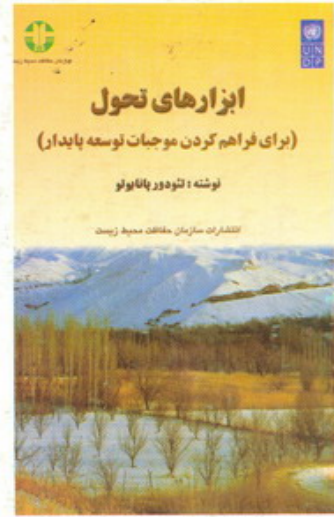
مدیر مسئول: دکتر غلامرضا امینی زنجیر

زیر نظر شورای نویسندگان

مدیر اجرایی: مهندس داریوش تمدنی

طراح: علی دلداز

ناشر: موسسه فرهنگی و هنری شقایق روستا

عنوان:
ابزارهای تحول (برای فراهم کردن موجبات توسعه پایدار)

نویسنده:
Theodore Panayotou

مترجم:
سیدامیر ایافت

ناشر:
سازمان حفاظت محیط زیست

تعداد صفحه: ۲۸۴

زیست محیطی را تأمین نمایند، بنابراین، با تلفیق سیاستهای اقتصادی و زیست محیطی می توان به توسعه پایدار رسید. نویسنده در این کتاب به موانعی که بر سر استفاده از ابزارهای اقتصادی وجود دارد، نقاط ضعف و قوت این ابزارها، نحوه بکارگیری و معرفی تدریجی آنها و سیاست های مالی نیز اشاره می کند.

کتاب ابزارهای تحول در یازده فصل به شرح زیر تدوین شده است:

فصل ۱: مقدمه

فصل ۲: قیمت گذاری کامل و نقش ابزارهای اقتصادی

فصل ۳: ابزارهای اقتصادی: نوع شناسی، امتیازات و محدودیت ها

فصل ۴: ایجاد انگیزه برای توسعه پایدار

فصل ۵: ایجاد درآمدی برای توسعه پایدار - نیازهای مالی

فصل ۶: ابزارهای اقتصادی و مالی برای مشترکات جهانی

فصل ۷: انتخاب ابزار درست

فصل ۸: معرفی ابزارهای اقتصادی در کشورهای در حال توسعه

فصل ۹: تجربه کشورهای پیشرفته و ارتباط آنها با کشورهای در حال توسعه

فصل ۱۰: تجربه کشورهای در حال توسعه و اقتصادهای انتقالی

فصل ۱۱: نتیجه گیری: درسهای سیاسی و توصیه ها

در کتاب ابزارهای تحول، نویسنده در صدد است با یافتن، بهینه سازی، معرفی و بررسی ابزارهای اقتصادی موجود و سایر ابزارهای مرتبط، همچنین بررسی اقتصاد کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه ضمن ایجاد انگیزه در کشورهای در حال توسعه به منظور استفاده از تجارب کشورهای توسعه یافته آنان را به سوی توسعه پایدار سوق دهد.

به نظر نویسنده کوتاهی در رسیدن به توسعه پایدار ناشی از نداشتن ابزار لازم جهت ایجاد تغییرات بخصوص در راستای حفاظت از محیط زیست و منابع طبیعی است. نویسنده همچنین اظهار می کند که فکر استفاده از ابزارهای اقتصادی زمانی قوت گرفت که کشورهای توسعه یافته، سیاست های زیست محیطی را مایع رشد اقتصادی دانستند. به همین دلیل این کشورها تلاش نمودند ابزارهایی بیابند که بتواند سیاست های زیست محیطی و اقتصادی را با یکدیگر تلفیق نماید. ابزارهایی که واکنش های متغیر واحدهای مختلف اقتصادی را با شرایط متغیر زیست محیطی مطابقت دهند، تغییرات رفتاری را تشویق و منابع مالی برای تأمین زیر ساختار

پایدار

فروردین ۸۳

پیش شماره

کشاورزی پایدار